

Κ.Γ. Καρυωτάκης, Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο (σ. 180)

Λευτεριά, Λευτεριά, σχίζει, δαγκάνει
τους ουρανούς το στέμμα σου. Το φως σου,
χωρίς να καίει, τυφλώνει το λαό σου.
Πεταλούδες χρυσές οι Αμερικάνοι,
λογαριάζουν πόσα δολάρια κάνει
σήμερα το υπερούσιο μέταλλό σου.

Λευτεριά, Λευτεριά, σε νοσταλγούνε,
μακρινά δάση, ρημαγμένοι κήποι,
όσοι άνθρωποι προσδέχονται τη λύπη
σαν έπαθλο του αγώνος, και μοχθούνε,
και τη ζωή τους εξακολουθούνε,
νεκροί που η καθιέρωσις τους λείπει.

1^η στροφή

Επίκληση - Προσφώνηση του ιδανικού

Παρόν του ποιητικού υποκειμένου → ρήματα στον ενεστώτα/ χρονικό επίρρημα: σήμερα

Το στέμμα του αγάλματος πληγώνει, τραυματίζει τον ουρανό (επιθετικότητα) – ο ευδαιμονισμός των ανθρώπων και η μανία του κέρδους έχουν ως αποτέλεσμα το άγαλμα να χάσει τη συμβολική αξία (το υπέρτατο ιδανικό της Ελευθερίας)

Το φως του πυρσού της δεν καίει, δεν φλογίζει τις ψυχές με την επιδίωξη των ιδανικών, αλλά **τυφλώνει (αντίθεση)**, ώστε ο λαός (οι Αμερικανοί) να μη βλέπει στο άγαλμα την υψηλή έννοια της Ελευθερίας, αλλά την υψηλή οικονομική αξία του υλικού της κατασκευής του αγάλματος → μετάβαση από την άυλη στην υλική αξία του αγάλματος (αντίθεση με τον τίτλο: φωτίζει ≠ τυφλώνει)

Πεταλούδες χρυσές οι Αμερικάνοι: οι πεταλούδες γοητεύονται από το φως όπως και οι Αμερικανοί από τον πλούτο → δηλώνεται η προσήλωση των Αμερικανών στα οικονομικά αγαθά, γιατί λογαριάζουν, μετρούν, υπολογίζουν τη χρηματική αξία του αγάλματος → θεοποίηση της ύλης και του οικονομικού κέρδους (**υπερούσιο μέταλλο**) → **ειρωνεία**

Εμφανής η ειρωνική διάθεση του ποιητικού υποκειμένου ήδη από την πρώτη στροφή και τη σχέση της με τον τίτλο (**αντίθεση**).

2^η στροφή

Χρήση μέλλοντα → συναλλαγές που θα γίνουν στο μέλλον και βεβαιότητα για αγορά του αγάλματος

Ποιοι; έμποροι και κονσόρτσια: πρόσωπα και οικονομικοί συνεταιρισμοί, εβραίοι: όσοι έχουν ισχυρά οικονομικά συμφέροντα.

Είναι πολλά του αιώνας μας τα χρέη → 20^{ος} αι.

Η εποχή: εμπειρίες Βαλκανικών πολέμων (1912-13), Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918),

Μικρασιατική καταστροφή (1922). Στη συνέχεια του αιώνα: Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, κοινωνικά ζητήματα, κ.ά.

Πολλές οι αμαρτίες, που θα διαβάσουν/ οι γενεές:

Όσα έγιναν εις βάρος των λαών (πόλεμοι, χρεοκοπία ιδανικών) έγιναν εξαιτίας οικονομικών συμφερόντων.

Οι ισχυροί της Γης έθρεψαν τους λαούς με υψηλά ιδανικά, τα οποία στη συνέχεια καπηλεύτηκαν και ευτέλισαν, διαπράττοντας αδικήματα στο όνομα της ελευθερίας των λαών, ενώ κρύβονταν μεγάλα οικονομικά συμφέροντα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Όλα αυτά τα χρέη και οι αμαρτίες θα αποτυπωθούν, θα αφήσουν τα σημάδια τους στη μορφή του αγάλματος, όπως συνέβη με το πορτρέτο του Dorian Gray (**παρομοίωση**).

Α' και β' στροφή: εικόνες σύγχρονου αιώνα – κυριαρχία χρήματος, ανηθικότητα, εμπορευματοποίηση αξιών → **ρεαλισμός**

Αναφορά μόνο στα αρνητικά (χρέη, αμαρτίες)

3^η στροφή

Επανάληψη για 3^η φορά της προσφώνησης «Λευτεριά, Λευτεριά»

-φορτίζει συναισθηματικά το ποίημα

-το ποιητικό υποκείμενο αποκαλύπτει την αντίθεση μεταξύ της ιδιότητας της Ελευθερίας και του πώς τη βλέπουν οι άλλοι

-στην 3^η στροφή η επίκληση μετατρέπεται σε απεγνωσμένη κραυγή βοήθειας (κορύφωση)

Απογοήτευση, πικρία ποιητικού υποκειμένου
Απουσία Λευτεριάς από τους χώρους όπου θα νοσταλγούνε)

Χρήση μεταφορικού λόγου → **συμβολισμός**: όσοι εισπράττουν ως επιβράβευση την πικρία, τη λύπη περιθωριοποιημένοι → **μακρινά δάση/ ρημαγμένοι** όμως μένουν αδικαίωτοι – μοιάζουν με νεκρούς που πράξεις, αφού ζουν σε μια κοινωνία που αποδέχεται

έπρεπε να βρίσκεται (σε

αγωνίζονται για την ελευθερία (απομονωμένοι από την κοινωνία, κήποι), εξακολουθούν να μοχθούν, δεν τους έχουν αναγνωρίσει τις και θεοποιεί υλικές αξίες

Συναισθηματική κατάσταση του πο

→ **ταραχή, αγανάκτηση, απογοήτευση**

Πώς δηλώνεται στο ποίημα:

-ασύνδετο σχήμα (σχίζει, δαγκάνει)

-ειρωνεία

-Γλώσσα του ποιήματος είναι η δημοτική, συναντώνται όμως και κάποιοι τύποι της καθαρεύουσας (αιώνος, αγώνος, καθιέρωσις) → εντείνουν τον σαρκασμό

-διασκελισμοί (δεν ολοκληρώνεται το νόημα σε ένα στίχο)

-απουσία συγκεκριμένου ρυθμού και μέτρου, αν και η ομοιοκαταληξία είναι σταθερή και πλούσια (ομοιοκαταληκτούν οι στίχοι 1,4,5 και 2,3,6 σε κάθε στροφή) → δίνεται η εντύπωση μιας προχειρότητας και αδιαφορίας, όμως στην πραγματικότητα ο στίχος είναι προσεκτικά δουλεμένος (όπως επαναστατεί και καταγγέλλει τους δυνατούς της Γης –περιεχόμενο-, έτσι θέλει να σπάσει τις παραδοσιακές φόρμες)

Εκφραστικά μέσα

Επαναλαμβανόμενη επίκληση στην αρχή της κάθε στροφής

Εικονοποιία: εικόνες οπτικές

Χρήση επιθέτων (π.χ. **υπερούσιο μέταλλο**, που λειτουργεί ειρωνικά)

Μεταφορές

Παρομοιώσεις

Αντιθέσεις

Στη φωτογραφία, έργο του Σύριου καλλιτέχνη Tamman Azaam ερμηνεύει πώς εννοούν οι Αμερικάνοι την ελευθερία και καταγράφει – απαθανατίζει τον ρόλο των Αμερικανών στη χώρα του και την καταστροφή που προκάλεσαν. Είχαν προηγηθεί τα τελευταία χρόνια Γιουγκοσλαβία, Λιβύη, Ιράκ, Αφγανιστάν.

Εργασίες

1. Με αφορμή το ποίημα του Κ. Καρυωτάκη *Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο*, να σχολιάσετε τις εικόνες που παρατίθενται σε μία ολοκληρωμένη παράγραφο.
2. Ακολουθούν οι πρώτες 11 στροφές από τον *Ύμνον εις την Ελευθερίαν* του Δ. Σολωμού. Αφού τις διαβάσετε, να συγκρίνετε τη μορφή της Ελευθερίας όπως αυτή παρουσιάζεται στα ποιήματα του Καρυωτάκη και του Σολωμού.

1
Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε γνωρίζω από την όψη,
που με βία μετράει τη γη.
2
Απ' τα κόκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!
3
Εκεί μέσα εκατοικούσες
πικραμένη, εντροπαλή,
κι ένα στόμα ακαρτερούσες
«Έλα πάλι» να σου πει.
4
Άργει να 'λθει εκείνη η μέρα
κι ήταν όλα σιωπηλά,
γιατί τα 'σκιαζε η φοβέρα
και τα πλάκωνε η σκλαβιά.
5
Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σου έμεινε να λες
περασμένα μεγαλεία
και διηγώντας τα να κλαις.
6
Και ακαρτέρει και ακαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ένα εκτύπαε τ' άλλο χέρι
από την απελπισιά.

7
κι έλεες "πότε, α! πότε βγάνω
το κεφάλι από τς ερμιές;".
Και αποκρίνοντο από πάνω
κλάψες, άλυσες, φωνές.
8
Τότε εσήκωνες το βλέμμα
μες στα κλάιματα θολό,
και εις το ρούχο σου έσταζ' αίμα
πλήθος αίμα Ελληνικό.
9
Με τα ρούχα αιματωμένα
ξέρω ότι έβγαινες κρυφά
να γυρεύεις εις τα ξένα
άλλα χέρια δυνατά.
10
Μοναχή το δρόμο επήρες,
εξανάλθες μοναχή
δεν είν' εύκολες οι θύρες,
εάν η χρειά τες κουρταλεί.

Άλλος σου έκλαψε εις τα στήθια
αλλ' ανάσασιν καμιά
άλλος σου έταξε βοήθεια
και σε γέλασε φρικτά.

Προαιρετικές εργασίες

1. Να παρουσιάσετε εικαστικά μια εικόνα από το ποίημα.
2. Να δημιουργήσετε ένα σκίτσο σχετικό με το ποίημα και τη σημερινή πραγματικότητα.
3. Να γράψετε ένα δικό σας ποίημα με θέμα την Ελευθερία.